

Тема уроку: Ринок, як форма існування товарного господарювання. Суть ринку і його основні види.

Мета:

- 1. Навчальна:** Вивчення історичних аспектів виникнення ринку, сучасне визначення ринку, види ринків.
- 2. Розвиваюча:** розвивати вміння узагальнювати та аналізувати.
- 3. Виховна:** виховувати свідоме ставлення до обраної професії, застосовувати теоретичні знання на практиці.
- 4. Забезпечення уроку:** конспект уроку
- 5. Тип уроку:** урок формування нових знань

Міжпредметні зв'язки: економіка, екологія, право, історія.

Конспект уроку

Першу спробу дати наукове визначення ринку зробив французький економіст О. Курно. На його думку, цей термін позначає "будь-який район, на якому взаємовідносини покупців і продавців вільні, тому ціни на одні й ті самі товари мають тенденцію легко й швидко вирівнюватися". Англійський економіст А. Маршалл стверджував, що "чим досконаліший ринок, тим сильнішою є тенденція до того, щоб у всіх його пунктах в один і той самий час платили за одну й ту саму річ однакову ціну".

Американський економіст П. Хейне стверджував, що "ринок – це набір взаємозв'язків, або процес конкурентних торгів". Наведені визначення об'єднують те, що всі вони виходять із тлумачення західними науковцями предмета економічної науки, тобто без акцентування на вивченні виробничих або економічних відносин. Крім того, у перших двох визначеннях наголошується на тенденції до вирівнювання цін, тобто називається важлива функція ринку. При цьому не слід обмежувати ринок лише сферою товарного обміну, оскільки ринок передбачає грошовий обіг, у тому числі ринок цінних паперів.

Ринок – синтетична категорія, за допомогою якої визначаються різноманітні за змістом і параметрами явища. Історично слово "ринок" характеризувало певне місце, де продавалися та купувалися товари. Як правило, це була торгова площа в центрі міста або спеціально обладнане приміщення, де зустрічалися продавці (власники товару) і покупці (власники грошей). Тут у результаті досягнутої домовленості встановлювалися ціни на товар, який в обмін на гроші переходив у руки покупця.

Внаслідок розвитку засобів зв'язку необхідність певного фізичного місця зустрічей для взаємодії продавців та покупців є несуттєвою. Учасники товарно-грошових відносин одержують можливість контактувати й вирішувати свої проблеми іншим чином. "За наявності сучасних засобів зв'язку і транспорту, – пише Ф. Котлер, – купець може ввечері дати рекламу по телебаченню, зібрати сотні замовлень по телефону і вже на наступний день розіслати товари поштою, не вступаючи у фізичний контакт з покупцем".

Саме тому сьогодні економісти під терміном "ринок" розуміють будь-яку впорядковану структуру, що забезпечує нормальну взаємодію продавців і покупців. Так, автори відомого підручника пишуть, що ринок – це інститут або механізм, що зводить до купи покупців (пред'явників попиту) і покупців (постачальників) окремих товарів і послуг.

Це – вузьке тлумачення категорії "ринок". У широкому розумінні ринок означає певний спосіб організації економічного життя, характерними ознаками якого є: самостійність учасників економічного процесу; комерційний характер їхньої взаємодії; суперництво (конкуренція) господарюючих суб'єктів; формування економічних пропорцій під впливом динаміки цін та конкурентної боротьби; ціни, що складаються на основі попиту та пропонування.

Сучасний ринок – певна сукупність економічних відносин між домашніми господарствами, різними типами фірм та організацій (насамперед крупними компаніями) і державою (у тому числі наднаціональними органами) з приводу купівлі товарів і послуг у сфері обігу та механізм забезпечення цього процесу відповідно до законів товарного виробництва і грошового обігу.

Таблиця 1.1. Основні види ринків.

З точки зору відповідності чинному законодавству	По економічному призначенню об'єктів ринкових відносин	За ознакою простору дії
- легальний ринок - тіньовий ринок	- споживчий ринок - ринок капіталів - ринок робочої сили - ринок інформації - фінансовий ринок - валютний ринок і ін.	- місцевий ринок - національний ринок - міжнародний - регіональний ринок - світовий ринок

Залежно від умов, у яких діють суб'єкти господарського життя, вирізняють вільний, монополізований і регульований ринки.

Вільний ринок – це ринок з великою кількістю виробників однорідної продукції, які не в змозі впливати на рішення один одного. В ньому немає обмежень в інформації про попит, пропонування, ціни, якість продукції тощо. Тут вільне ціноутворення, відсутні штучні бар'єри при входженні на ринок того чи іншого товару та виходу з нього.

Монополізований ринок – це ринок, для якого характерна незначна кількість виробників даного товару, застосовується його диференціація, існує дефіцит необхідної інформації, утруднений доступ до ресурсів, погоджуються дії учасників ринкових відносин.

Регульований ринок – це ринок, який контролюється державою за допомогою спеціальних заходів економічного та адміністративного характеру.

За ознакою простору дії вирізняють місцевий (у межах міста чи села), регіональний (певна територія якоїсь країни), національний і світовий ринки, а з точки зору відповідності чинному законодавству – легальний (офіційний) і тінювий ринки.

Залежно від об'єктів купівлі-продажу розрізняють такі види ринків: товарів широкого вжитку, товарів промислового призначення, праці, цінних паперів, науково-технічних знань та ін.

Особливу класифікацію видів ринку застосовують фахівці з маркетингу. Вони розрізняють ринок продавця і ринок покупця. На першому більше влади мають продавці, а найактивнішими "діячами" вимушені бути продавці.

Залежно від того, хто є покупцем товару, що продається і з якою метою він купується, розрізняють також споживчий ринок, ринок капіталів, робочої сили, ринок інформації, фінансовий ринок, валютний і ін.

Споживчий ринок – окремі особи і господарства, які купують товари для особистого споживання.

Ринок робочої сили – сукупність економічних відносин між зайнятими і незайнятими найманими працівниками, з одного боку, підприємцями і біржами праці (державними і приватними) – з іншого з приводу організації, використання і купівлі-продажу робочої сили.

Ринок засобів праці або капіталу – певна сукупність економічних відносин між різними суб'єктами підприємницької діяльності з приводу організації, використання і купівлі-продажу засобів та предметів праці.

Ринок інформації – сукупність економічних відносин з приводу купівлі-продажу інформаційних послуг, збирання, обробки, систематизації інформації та її продажу кінцевому споживачеві.

Фінансовий ринок (у вузькому значенні – грошовий ринок, ринок позичкових капіталів) – певна сукупність економічних відносин з приводу організації купівлі-продажу вільних грошових коштів та їх перетворення на грошовий капітал.

Валютний ринок – важлива сфера економічних відносин з приводу купівлі-продажу іноземних валют і платіжних документів (чеків, векселів, акредитивів, телеграфних і поштових переказів в іноземній валюті).

Кожен вид ринку, що згадувався, має свою інфраструктуру, свій набір інструментів, які забезпечують його життєдіяльність. Окремі види ринку не існують самі по собі. Всі вони пов'язані між собою, утворюючи розгалужену ринкову систему. Вона діє не тільки в межах тієї чи іншої країни, а й глобально, охоплюючи своїм впливом значну частину світового господарства.